

СЛОВО ОТ АВТОРА

Мистецтво і, зокрема, сакральне мистецтво – один із найкращих засобів знайомства з духовним надбанням інших країн. Не є виключенням й сакральне мистецтво народів, які сповідають буддизм. Йдеться про тибетський буддизм, етноспецифічну гілку північного буддизму махаяни, що вплинув на народи Монголії і Внутрішньої Монголії (Китай), окремих провінцій Китаю, Бурятії, Калмикії (Росія), причому саме калмики впритул вийшли на кордони України. Українські священники відбували пастирське служіння в православних єпархіях Калмикії та Бурятії, Російської Пекінської духовної місії (Китай). І колекціонери, зокрема, в минулому – Б. Ханенко, із сучасних – В. Оплачко, не оминали ці унікальні образи, що презентують незвичну, але таку привабливу духовну спадщину далеких народів. Тому і не дивно, що твори цього напрямку сакрального буддійського мистецтва представлені в українських музейних зібраннях.

Збірка статей, що пропонується увазі читача, вперше презентує живопис, скульптуру в традиції тибетського сакрального мистецтва із державних музеїв та приватних колекцій України. Тому перша стаття збірки – оглядова, де йдеться про історію надходження таких речей до зібрань Дніпропетровська (Державний історичний музей ім. Дмитра Яворницького), Києва (Музей мистецтв ім. Богдана та Варвари Ханенків), Луганська (Художній музей ім. Артема), Львова та Золочева (Музей історії релігії, Картинна галерея, Музей декоративно-ужиткового мистецтва), Одеси (Музей західного і східного мистецтва, Муніципальний музей ім. О. В. Блещунова, Дом-Музей ім. М. К. Реріха), Сум (Державний художній музей), Фастова (Державний краєзнавчий музей).

Всі інші статті, окрім згаданої, присвячені речам з того чи іншого музею чи приватного зібрання, на підставі яких можна скласти уявлення про пантеони шкіл тибетського буддизму (школи н'їнгма та гелук) та побутування цих творів в різних кінцях буддійського світу, що опинився під впливом тибетської цивілізації (від Гімалаїв до степів Калмикії); відповідні художні традиції; види образотворчого мистецтва (живопис – станковий і монументальний; скульптура – дрібна культова пластика – кругла статуетка та рельєф).

У тибетському буддизмі особливе значення надається вчителевій лінії вчення. І ця проблематика, з опорою на танки, чи тибетські ікони, що зображають засновника гелук – Цонкапу Лобсан-дакпу, із почтом (Музей Ханенків), та лінію вчителів-н'їнгманців (Дом-Музей ім. М. К. Реріха), представлена у двох статтях, одна з яких присвячена передачі маловідомої вчительової традиції н'їнгма, інша – школі гелук. Питання про появу повтору прижиттєвого зображення Будди Шак'ямуні, буддійського первоучителя, – дискусійне, і в одній із статей йдеться про образ «Коронований Будда», що, ймовірно, представлений скульптурою з Музею західного та східного мистецтва. Важливим є питання про специфіку, яку зображення набувають під час їх побутування в різних кінцях

буддійського світу, як от статуетки «Ваджравідарана» та «Амітаюс» (Дом-Музей ім. М. К. Реріха). Деяке уявлення про монументальний живопис Західного Тибету та проблеми його збереження можна отримати із статті, що презентує розписи Дунгкара та Піанга, спираючись на фото В. Оплачка (подаровані Дому-Музею ім. М. К. Реріха). У приватному зібранні цього одеського колекціонера знаходиться скульптура «Тари», яку він придбав в одному з тибетських монастирів Мустангу, а у статті про неї окрім іншого йдеться і про чудотворні образи богині в буддійській традиції. Статті відбивають трагічні сторінки в історії мистецтва, що властиві спільній духовній спадщині багатьох народів світу, внаслідок тих чи інших зовнішніх політичних подій або внутрішньої політики конкретної держави, що агресивно налаштована на здобутки духовної спадщини своїх народів чи чужих, або мародерства «манкуртів», позбавлених історичної і духовної пам'яті.

Автор-упорядник щиро вдячний всім небайдужим музейщикам, які люб'язно надали ілюстрації, і зокрема

О. Г. Петренко, директору Дому-Музею ім. Миколи Реріха за чудову ідею видати збірку, що присвячена буддійським цінностям, які знайшли своє місце в музеях України.